

NŌUETELE VASTAVUS | 2009

NB! Trükises toodud ja viidatud seadusandluse ning nõuete puhul on lähtutud 2009. aasta märtsi seisust.

Trükises toodud nõuetele vastavuse nõuded võivad muutuda ja täieneda. Samuti võivad Euroopa Liidu ja Eesti Vabariigi seadusandluse muutumisel muutuda ka seadusandlust puudutavad viited.

Kehtiv seadusandlus on kättesaadav Riigi Teatajas
(www.riigiteataja.ee).

Koostajad ei vastuta seadusandluse muutumisest tingitud ja trükise põhjal tehtud otsuste eest.

Maaelu Arengu Euroopa
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

Trükises toodud **head põllumajandus- ja keskkonnatingimused on sinises kirjas, kohustuslikud majandamisnõuded rohelises kirjas**, seadusandlusest tulenev info nõuete juures tavakirjas ning **nõuete selgitused ja lisainfo kaldkirjas**.

Koostanud: Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus

Toimetanud: A. Peepson, M. Mikk

Täname: M. Jõesalu, M. Karjatse, P. Kljutšivski, E. Liive, A. Raie, R. Rajasalu, K. Rannik

Fotod: J. Hansen, I. Lemetti, M. Mikk, A. Peepson, K. Rannik, U. Visse, Ü. Puusta

Trükitud: Ecoprint

© Ökoloogiliste Tehnoloogiate Keskus 2009

ISBN 978-9985-9610-9-4

Sisukord

Nõuetele vastavus	2
Püsirohumaa säilitamine	4
Nõuetele vastavuse kontroll – üldpõhimõtted	5
Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused (HPK) 2009	6
Mulla kaitse erosiooni eest	6
Mulla orgaanilise aine säilitamine	6
Mulla struktuuri säilitamine	7
Minimaalne hooldustööde tase põllumajandusmaal	7
Kohustuslikud majandamisnõuded (KM) 2009	9
Loodusliku linnustiku kaitse ja kitsendused kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas (linnudirektiiv KM 1 ja loodusdirektiiv KM 5)	9
Põhjavee kaitse ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest (põhjaveedirektiiv KM 2)	11
Reoveesette kasutamine (reoveesettedirektiiv KM 3)	12
Nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal (nitraadidirektiiv KM 4)	13
Loomade identifitseerimine ja registreerimine (loomade identifitseerimise ja registreerimise direktiiv; määrused KM 6-8)	14
Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK)	17

Nõuetele vastavus

Nõuetele vastavuse (ingl *cross compliance*) süsteemi rakendamine on üks tähtsamaid Euroopa Liidu 2003. aasta ühise põllumajanduspoliitika reformi tulemusi, mis mõjutab põllumajandustootjate toetuste suurusi. Nõuetele vastavuse alused on kehtestatud Euroopa Liidu Nõukogu määruse (EÜ) 73/2009 artiklites 4 - 6 ning lisades II ja III.

Nõuetele vastavusega tagatakse põllumajandustootjate maksmine täies mahus vaid neile põllumajandustootjatele, kes täidavad erinevatest seadustest tulenevaid nõudeid ja hoiavad põllumajandusmaad heades põllumajandus- ja keskkonnatingimustes.

Nõuetele vastavus koosneb **headest põllumajandus- ja keskkonnatingimustest** (ingl *good agricultural and environmental conditions, GAEC*) ja **kohustuslikest majandamisnõuetest** (ingl *statutory management requirements, SMR*). Ka peavad ELi liikmesriigid tagama, et nende püsirohumaade pindala ei väheneks.

Nõuetele vastavuse nõudeid peavad järgima taotlejad, kes taotleavad järgmisi toetusi:

- otsetoetused:
  - ühtne pindalatoetus,
  - energiakultuuri toetus,
- Eesti maaelu arengukava 2007-2013 toetused:
  - ebasoodsamate piirkondade toetus,
  - põllumajanduslik keskkonnatoetus (PKT),
    - keskkonnasõbraliku majandamise toetus,
    - mahepõllumajandusliku tootmise toetus,
    - ohustatud tõugu looma pidamise toetus,
    - kohalikkude sorti taimede kasvatamise toetus ja
    - poolloodusliku koosluse hooldamise toetus;
  - Natura 2000 toetus põllumajandusmaale,
  - Natura 2000 toetus erametsamaale,
  - loomade karjatamise toetus.

Nõudeid tuleb täita kogu ettevõttes, sh ka maal, millele toetusi ei taotleta.

Heade põllumajandus- ja keskkonnatingimuste (HPK) puhul on ELi õigusaktidega ette antud teemad (mulla erosioon, mulla orgaaniline aine, mulla struktuur ja minimaalne hooldustööde tase), millega seonduvalt kehtestab iga riik ise konkreetsed kontrollitavad nõuded, pidades silmas oma riigi eripärasid, olukorda ja vajadusi. HPK nõuded ei tulene kõik otseselt kehtivatest õigusaktidest – need rakenduvad vaid toetuste taotlejatele. Nõuete täitmine ei tohiks olla lisategevus, kui järgitakse häid tavasid.

HPK nõuded on Eestis kehtinud otsetoetuste taotlejatele alates 2004. aastast ning osale Eesti maaelu arengukava 2007-2013 toetuste taotlejatele alates 2007. aastast. Nõudeid on täiendatud ning 2010. aastast lisanduvad nõuded vooluveekogude kaitseks ning maastikule iseloomulike vormide säilitamiseks.

HPK nõuded on kinnitatud põllumajandusministri 9. märtsi 2009. aasta määrusega nr 33 „*Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused, püsirohumaade pindala säilitamise kohustuse täitmise täpsem kord, püsirohumaade pindala säilitamise kohustuse üleandmise alused ja kord ning püsirohumaade säilitamiseks vajalike abinõude rakendamise täpsem kord*“.

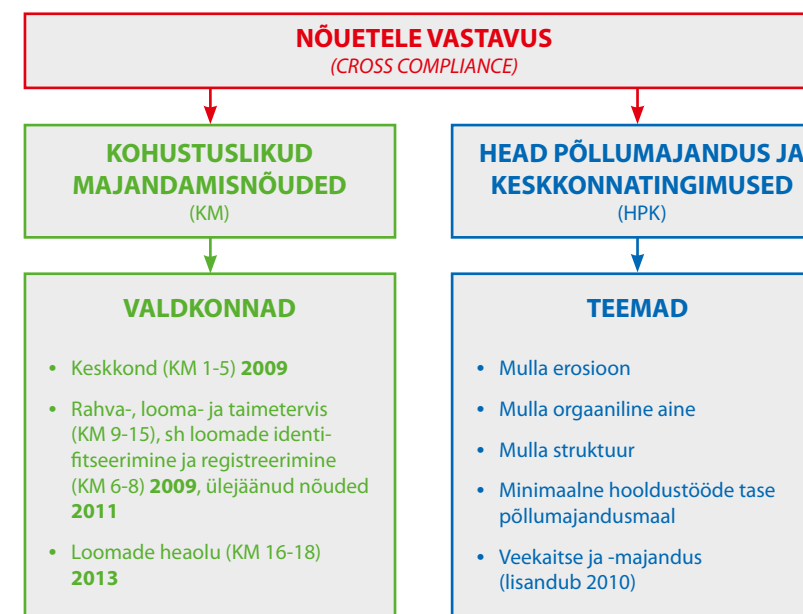
Kohustuslikud majandamisnõuded (KM) põhinevad ELi direktiividel ja määrustel järgmistes valdkondades:

- keskkond (rakendub 2009);
- rahva-, looma- ja taimetervis (rakendub 2011), sh loomade registreerimine ja identifitseerimine (rakendub 2009);
- loomade heaolu (rakendub 2013).

Direktiivi nõuded rakendab iga liikmesriik oma õigusaktidega. Eestis näiteks on keskkonnainõuded sätestatud looduskaitse- ja veeseaduse ning nende alamaktidega. Neid nõudeid on tavapärase järelevalve käigus kontrollitud ka varem, kuid nüüdsest toimub see lisaks ka nõuetele vastavuse süsteemi raames. Uusi nõudeid, mis praegu ei kehti, kohustuslike majandamisnõuete rakendamisega ei kaasne.

2009. aastal jätkub **headest põllumajandus- ja keskkonnatingimuste** kontrollimine. Lisaks hakatakse kontrollima kohustuslikest majandamisnõuetest **keskkonna- ning loomade identifitseerimise ja registreerimise nõudeid**.

2011. aastast lisanduvad **rahva-, looma- ja taimetervise nõuded** ning **2013. aastast loomade heaolu nõuded**.

Nõuetele vastavuse ülesehitus ja rakendamine Eestis.

Põllumajandusliku keskkonnatoetuse taotlejad peavad 2009. aastast kogu majandusüksuses lisaks nõuetele vastavuse nõuetele täitma väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamise miinimumnõuded (VTK). VTK kohta on täpsem informatsioon lk 17.

Püsirohuma sailitamine

Püsirohuma sailitamise kohustus tuleneb nõukogu määrusest (EÜ) nr 73/2009 ja on kehtestatud põllumajandusministri 2009. aasta 9. märtsi määrusega nr 33 „Head põllumajandus- ja keskkonnatingimused, püsirohuma sailitamise kohustuse täitmise täpsem kord, püsirohuma sailitamise kohustuse üleandmise alused ja kord ning püsirohuma sailitamiseks vajalike abinõude rakendamise täpsem kord“.

Püsirohuma sailitamise kohustuse täitmist jälgitakse riigi tasandil.

Säilitamisele kuuluva püsirohuma sailitamata teatas PRIA taotlejale 1. jaanuariks 2006. a.

Püsirohuma sailitamise kohustuse eesmärgiks on vältida rohuma suuremahulist muutmist põllumaaks. Kogu Eesti kohta ei tohi taotlusalune püsirohuma sailitamata edaspidi väheneda.

Püsirohuma sailitamise kohustuse täitmist jälgib PRIA, selgitades pindalatoetuste menetlemisel iga aasta lõpus välja, missugune on kogu Eesti taotlustel esitatud püsirohuma sailitamata suhe kogu põllumajandusmaasse.

- Kui selgub, et Eesti on säilitanud (või suurendanud) 2005. aastal pindalatoetuste taotlustel esitatud püsirohuma suhte kogu põllumajandusmaasse, siis on püsirohuma sailitamise nõue Eesti jaoks täidetud.
- Kui selgub, et kogu Eesti taotlustel esitatud püsirohuma sailitamata suhe kogu põllumajandusmaasse on konkreetset aastal võrreldes 2005. aastaga vähenenud üle 5%, teavitab PRIA sellest taotlejaid aasta lõpuks. Taotlejatel, kes siiski soovivad oma püsirohuma sailitamata vähendada, tuleb sel juhul esitada taotlus püsirohuma sailitamata vähendamiseks või kasutusotstarbe muutmiseks.
- Kui selgub, et kogu Eesti taotlustel esitatud püsirohuma sailitamata suhe kogu põllumajandusmaasse on võrreldes 2005. aastaga vähenenud üle 10%, tuleb põllumajandustootjal püsirohuma sailitamata PRIA poolt määratud ulatuses uuesti rajada. Tagasirajamise aluseks võetakse kuni 24 kuud tagasi põllumajandustootjal olnud püsirohuma sailitamata pindala.

Taotlejaid puudutavad detailsed nõuded on toodud ülalmainitud määruses.

Nõuetele vastavuse kontroll – üldpõhimõtted

Nõuetele vastavuse süsteemi raames kontrollitakse kohapeal vähemalt 1% toetuste taotlejatest. Kontrollide viivad läbi **PRIA** (head põllumajandus- ja keskkonnatingimused), **Keskkonnainspeksioon** (keskkonnatõu- ded), **Veterinaar- ja Toiduamet** (loomade identifitseerimine ja registreerimine, alates 2011 rahva- ja loomatervis, alates 2013 loomade heaolu) ja **Taimetoodangu Inspeksioon** (taimetervis, alates 2011).

Järelevalveasutused jätkavad oma tavapäraseid kontrole ka nõuetele vastavuse süsteemist eraldi. Kui nõuetele vastavuse rikkumine on tuvastatud muude kontrollimiste (väljaspool nõuetele vastavuse süsteemi kontrollivalimit) käigus, lähevad ka need rikkumised arvesse.

Kõiki nõuete rikkumisi hindavad kontrolliasutused ühtse meetodika järgi hindamismaatriksitega. Hindamisel lähtutakse kolmest kriteeriumist – rikkumise **raskus, ulatus ja püsivus**.

Nende kriteeriumite alusel koostatakse iga nõude hindamiseks tabel, mille järgi antakse rikkumisele hinne 4 punkti skaalal. Sellist hindamissüsteemi kasutatakse võrdse kohtlemise tagamiseks, sest on selge, et ühekordse väikese ulatusega rikkumine ei ole võrreldav näiteks püsivast raskest rikkumisest tingitud põhjavee saastamisega.

Rikkumise koondhinne saamiseks liidetakse ulatuse, raskuse ja püsivuse punktid kokku. Koondhinne alusel leitakse iga konkreetse nõude rikkumise sanktsioon ehk vähendamise protsent. Koondhinnele vastav vähendamine on järgmine:

- koondhinne 3-5 = 1%
- koondhinne 6-10 = 3%
- koondhinne 11-12 = 5%

Valdkonna siseselt lähevad arvesse selle nõude punktid, mille koondhinne on kõige kõrgem. Kui rikkumised on tuvastatud erinevates valdkondades, siis vähendusprotsendid liidetakse, **maksimaalseks vähendamiseks on esimesel aastal 5%**.

Kui on tuvastatud **korduv** rikkumine, korrutatakse eelmise rikkumise protsent kolmega, maksimaalne vähendamine **korduvuse korral võib olla 15%**.

Kui on tegemist **tahtliku** nõude rikkumisega, vähendatakse toetussummat **kuni 100%**.

Head põllumajandus- ja keskkonningimused (HPK) 2009

Alljärgnevalt on toodud teemade kaupa HPK nõuded ja lühikesed selgitused ning viited lisainfo leidmiseks.

Mulla kaitse erosiooni eest

- Haanja, Otepää, Valgjärve, Vastseliina ja Misso vallas asuvast taotleja valduses olevast põllumajandusmaast peab vähemalt 30% olema talvise taimkatte all. Talviseks taimkatteks loetakse 1. novembrist kuni 31. märtsini põllumajandusmaal olevad põllumajanduskultuurid ja kõrretüü.
- Üle 10% kaldega aladel tuleb erosiooni takistamiseks põllumajandusmaa harimisel kasutada sobivaid agrotehnilisi võtteid. Sobivateks agrotehnilisteks võteteks on mulla harimine risti kallakuga, püsirohumaat rajamine, heintaimede kasvatamine, orgaaniliste väetiste kasutamine kooskõlas veeseaduse §-ga 26¹, minimeeritud mullaharimine, kaitseribade rajamine küngaste nõlvadele või veekogude kallastele või muu mullaerosiooni takistav tegevus.

Üle 10% kaldega alade määramiseks kasutab PRIA Maa-ameti poolt koostatud >10% kaldega alade kaarti. Infot, kas teie kasutataval maal on üle 10% kaldega alasid, leiab PRIA põllumassiivide veebikaardilt www.pria.ee ja kohalikust Keskkonnaametist.

Mulla orgaanilise aine säilitamine

- Põllumajandusmaal kulu, heina ja põhku põletada ei ole lubatud.

Kui taotleja ise pole kulu, heina või põhku põletanud, vaid seda on teinud keegi teine, tuleb sellest kindlasti PRIAt teavitada ja teha avaldus politseisse.

- Taotleja koostab või vajadusel uuendab hiljemalt taotluse esitamise aasta 15. juuniks põllumajandusmaa kohta viljavaheldus- või külvikorrplaani, mis peab olema kohapeal kontrollimiseks kättesaadav 5 aastat pärast selle koostamist. Plaanis peavad sisalduma vähemalt viljavahelduse või külvikorra näidisplaani andmed.

Viljavaheldus- või külvikorrplaani ei pea koostama püsirohumaat, puuvilja- ja marjakultuuride ning ravim- ja maitsetaimede kasvatamiseks kasutataval põllumajandusmaal ja põllul, mis on väiksem kui 0,3 ha.

Plaan koostatakse ettevõtte kogu põllumajandusmaa kohta ja plaanis peavad sisalduma vähemalt näidisplaani andmed. Plaan võib olla ka elektrooniline ja muus vormis. Oluline on, et näidisplaanis olevad andmed oleksid kajastatud. Näidisplaani leiab Põllumajandusministeeriumi koduleheküljelt www.agri.ee/MAK

Mulla struktuuri säilitamine

- Põllumajandusmaal tehtavate tööde tegemisel lähtutakse mulla harimiskindlusest. Põldu võib harida ajal, millal kasutatav tehnika ei jäta põllule harimissügavusest sügavamaid jälgi. Põllumajandusmaal ei tohi esineda sügavamaid roopaid kui 30 cm.

Kui taotleja ise pole roopaid tekitanud, vaid seda on tema maadel teinud keegi teine (nt metsa- või elektritööde käigus), tuleb sellest kindlasti PRIAt teavitada.

Minimaalne hooldustööde tase põllumajandusmaal

- Põllumajandusmaa, millele taotleja toetust ei taotle, peab olema hooldatud, kasutades selliseid agrotehnilisi võtteid, mis välistavad ebasoovitava taimestiku ulatuslikku levikut ning võimaldavad seda maad kasutusele võtta põllumajandusliku tegevusega tegelemiseks ilma lisakuludeta järgmisel kasvuperioodil.

Nõue kehtib maa kohta, millele toetust ei taotleta, kuid mis tuleb samuti taotlusele kirja panna.

Ebasoovitavate taimede (nt takjas, ohakas, puju, putked, puittaimed) ulatuslik levik võib soodustada maa põllumajanduslikust kasutusest väljalangemist. Kui maa, millele toetust ei taotleta, on rohumaat, siis tuleb seda niita, karjata või hekseldada, kuid ei nõuta, et seda peab tegema igal aastal. Oluline on, et oleks välistatud ebasoovitavate taimede ulatuslik levik.

- Põllumajandusmaal tehtavad tegevused kantakse veeseaduse § 26¹ lõike 7 alusel põlluraamatusse.

Vastavalt veeseadusele on põllumajandusega tegelev isik kohustatud pidama põlluraamatut, kuhu ta kannab muu hulgas andmed põllumajandusmaa pindala, mulla omaduste, saagi, kasutatavate väetiste ja taimekaitsevahendite liikide ja koguste ning kasutamisaasta kohta.

Detailsed nõuded põlluraamatu pidamise kohta leiab põllumajandusministri 9. aprilli 2003. aasta määrusest nr 36 „Põlluraamatu vorm ja põlluraamatu pidamise kord“.

- Põllumajandusmaal kasvatatakse põllumajanduskultuuri, mis on külvatud, maha pandud või istutatud 15. juuniks, kasutades kohalikele normidele vastavaid agrotehnilisi võtteid ja vältides seejuures umbrohu levikut, või hoitakse põllumajandusmaad alates 15. juunist mustkesas.

Mustkesa peab pidama mehaaniliste võtetega, st ei aktsepteerita keemilist umbrohutõrjet. Mustkesa tuleb harida selliselt, et seal kasvavad umbrohutaimed ei kasvaks kõrgemaks kui 5 cm. Tulenevalt ilmastikust aktsepteeritakse erandjuhul mustkesana maad, millel umbrohtude kõrgus ei ületa 20 cm ja taimed ei ole jõudnud õitsemisfaasi.

- Enne taotluse esitamise aastat rajatud rohumaad on vähemalt üks kord enne 31. juulit niidetud või on seal karjatatud loomi. 31. juuliks on niide koristatud või hekseldatud. Karjamaana kasutataval rohumaal karjatatakse loomi loomkoormusega, mis tagab niitmise sarnase tulemuse, ebapiisava tulemuse korral niidetakse rohumaat üle. Nimetatud toimingute tegemist peab kogu taotlusel märgitud maa-alal olema võimalik visuaalselt tuvastada. Nõudeid ei kohaldata heinaseemne ja heintaimede energiakultuurina kasvatamise korral kuni kaheaastase haljasväetisena kasutatava rohumaat puhul sissekõnni aastal.

“Looduskaitseaduse” §-de 10 ja 11 alusel kaitse alla võetud loodusobjektile ja looduslikul rohumaal peab niitmise ja/või karjatamise nõue olema täidetud hiljemalt 20. augustiks.

Juhul, kui niidet ei koristata 31. juuliks, on hekseldamine lubatud alates 1. juulist.

Kui niidet ei plaanita koristada, siis võib selle hekseldada, kuid mitte enne 1. juulit.

Nõude puhul on oluline, et oleks tagatud maa hooldamine. Karjatamise korral kontrollitakse, et maa oleks visuaalselt niitmisele sarnaselt hooldatud.

Kui taotleja hooldab rohumaid niitmisele, siis peab hiljemalt 31. juuliks niidetud hein olema ära veetud, kokku kogutud või hekseldatud.

Rohumaa on hooldatud, kui niide on:

- kokku kogutud heinakuhjadesse eesmärgiga need hiljem koristada,
- pressitud heina- või silopallideks,
- põllult ära veetud,
- hekseldatud (heksli pikkus kuni 20 cm, hekseldamine alates 1. juulist).

- Põllumajandusmaal peab järgima „Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse“ 6. peatükis sätestatud tuulekaera tõrjeabinõusid.**

Tuulekaera levikust tuleb Taimetoodangu Inspeksiooni (TTI) teavitada hiljemalt 31. juuliks.

Tuulekaera leviku korral taotleja kasutuses oleval põllumajandusmaal peab olema edastatud TTI-le vastavasisuline teatis. Lisaks tuleb arvestada paljude muude nõuetega (toodud „Maaelu ja põllumajandusturu korraldamise seaduse“ 6. peatükis), sh tuulekaera tõrjekava koostamine, kuid nõuetele vastavuse raames kontrollitakse TTI teavitamist. Tuulekaera teatise vormi ja täiendava info leiab TTI kodulehelt www.plant.agri.ee või maakondlikust büroost.

Kohustuslikud majandamisnõuded (KM) 2009

Alljärgnevalt on toodud kohustuslikud majandamisnõuded keskkonna ning loomade identifitseerimise ja registreerimise valdkonnas, mida hakatakse kontrollima nõuetele vastavuse raames alates 2009. aastast. Neid nõudeid, mida hakatakse kontrollima alates 2011 ja 2013, trükises ei käsitleta.

Nõuded põhinevad EL direktiividel (linnudirektiiv, KM 1; põhjaveedirektiiv, KM2; reoveesettedirektiiv, KM3; nitraadidirektiiv, KM 4; loodusdirektiiv, KM 5; loomade identifitseerimise ja registreerimise direktiiv ning määrused, KM 6-8) ja on sätestatud olemasolevas seadusandluses.

Kohustuslike majandamisnõuete puhul on iga nõude juures toodud lisainformatsiooni saamiseks viide seadusandlusele, kust nõue pärineb. Kehtiv seadusandlus on kättesaadav Riigi Teatajas, www.riigiteataja.ee.

Loodusliku linnustiku kaitse ja kitsendused kaitsealal, hoiualal ja püsielupaigas (linnudirektiiv KM 1 ja loodusdirektiiv KM 5)

Järgnevad kuus nõuet on rakendatud linnu- ja loodusdirektiivide alusel ning sätestatud looduskaitse seaduses ja selle alamaktides.

Nende nõuete puhul on oluline teada, kas teie valduses olev maa asub kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas või misugused on muud looduskaitse piirangud. Samuti on oluline teada, missuguses vööndis maa asub, sest erinevates vööndites on nõuded erinevad. Selle kohta leiab infot Maa-ameti kaardirakenduse abil <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGisabil> või Keskkonnaametist (varem Keskkonnateenistus). Kaitseala puhul peab tutvuma ka konkreetse kaitseala kaitse-eeskirjaga (kehtestatakse Vabariigi Valitsuse määrusega), püsielupaiga puhul püsielupaiga kaitse-eeskirjaga (kehtestatakse keskkonnaministri määrusega). Kui kaitse-eeskiri puudub, siis tuleb lähtuda looduskaitse seaduse nõuetest.

Kaitseala on inimtegevusest puutumatuna hoitav või erinõuete kohaselt kasutatav ala, kus säilitatakse, kaitstakse, taastatakse, uuritakse või tutvustatakse loodust. Kaitsealad on:

- rahvuspargid;
- looduskaitsealad;
- maastikukaitsealad.

Hoiuala on elupaikade ja kasvukohtade kaitseks määratud ala, mille säilimise tagamiseks hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju ja keelatakse ala soodsat seisundit kahjustavad tegevused.

Püsielupaik on väljaspool kaitseala või selle piiranguvööndis asuv piiritletud ja erinõuete kohaselt kasutatav:

- kaitsealuse looma sigimisala või muu perioodilise koondumise paik;
- kaitsealuse taime või seene looduslik kasvukoht;
- lõhe või jõesilmu kudemispaik;
- pruunkaru talvitumispaik;
- jõevähi looduslik elupaik;
- mägra rohkem kui kümne suudmega urulinnak.

- Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas, siis peab tal olema kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek alljärgnevate tegevuste jaoks loa taotlemisel:
  - 1) väikeehitise, sh lautri või paadisilla ehitamiseks;
  - 2) ehitusloale, projekteerimistingimustele;
  - 3) uue veekogu, mille veepeegli pindala on suurem kui 5 m², rajamiseks, kui selleks ei ole vaja anda vee-erikasutusluba või ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

(Looduskaitseeadus § 14 lg 1)

Enne projekteerimistingimuste ja ehitusloa väljaandmist on kohalikul omavalitsusel kohustus need eelnevalt kaitseala valitsejaga kooskõlastada. Seega tuleb kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas projekteerimistingimuste või ehitusloa saamisel jälgida, et see oleks kooskõlastatud kaitseala valitsejaga.

- Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga sihtkaitsevööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud:
  - 1) majandustegevus (väetamine, taimekaitsevahendite kasutamine, rohumaade uuendamine poollooduslikel kooslustel, metsa istutamine, maaparandussüsteemi rajamine);
  - 2) loodusvarade (maavara, maavaravaru, loodusliku kivimi, setendi, vedeliku ja gaasi, mis ei ole maavaravaruna arvele võetud, kaitsealuste liikide isendite) kasutamine, pinnase teisaldamine ning vee ja jää võtmine pinnaveekogust rohkem kui 30 m³/ööpäevas.

(Looduskaitseeadus § 30 lg 2 ja 4, Vabariigi Valitsuse määrus – kaitseala kaitse-eeskiri, keskkonnaministri määrus – püsielupaiga kaitse-eeskiri)

Alati tuleb jälgida konkreetse kaitseala kaitse-eeskirja nõudeid, sest vastavalt konkreetse ala kaitse-eeskirjale võivad ülaltoodud tegevused, nt majandustegevus, olla lubatud. Kui kaitse-eeskiri puudub, siis tuleb lähtuda looduskaitseeaduse nõuetest.

- Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitseala või püsielupaiga piiranguvööndis, siis on tal (juhul kui kaitse-eeskiri ei sätesta teisiti) keelatud:
  - 1) uute maaparandussüsteemide rajamine;
  - 2) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmise;
  - 3) puhtpuistute kujundamine, energiapuistu rajamine;
  - 4) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine.

(Looduskaitseeadus § 31 lg 2; Vabariigi Valitsuse määrus – kaitseala kaitse-eeskiri, keskkonnaministri määrus – püsielupaiga kaitse-eeskiri)

Biotsiid – toimeaine või üht või mitut toimeainet sisaldav valmistis, mis on ette nähtud kahjulike organismide hävitamiseks või nende arvukuse kontrolli all hoidmiseks, kahjulike organismide tõrjeks või nende kahjustava toime ärahoidmiseks. Eestis toimub biotsiidide registreerimine ja lubade väljastamine vastavalt Biotsiidiseadusele.

Puhtpuistu – puistu, milles on üks puuliik.

Sarnaselt eelmise nõudega tuleb jälgida konkreetse kaitseala kaitse-eeskirja nõudeid.

- Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub hoiualal, siis peab tal olema hoiuala valitseja nõusolek:
  - 1) tee rajamiseks;
  - 2) loodusliku kivimi või pinnase teisaldamiseks;
  - 3) maaparandussüsteemi rajamiseks ja rekonstrueerimiseks;
  - 4) veekogu veetaseme ja kaldajoone muutmiseks;
  - 5) biotsiidi ja taimekaitsevahendi kasutamiseks;

- 6) loodusliku ja poolloodusliku rohumaad ja poldri kultiveerimiseks või väetamiseks;
- 7) puisniiduilmelisel alal puude raiumiseks.

(Looduskaitseeadus § 33 lg 1)

- Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal või püsielupaigas peab ta arvestama kaitse-eeskirjas toodud ajalise liikumispiiranguga või ajalise piiranguga niitmisele.

(Looduskaitseeadus § 30 lg 2, Vabariigi Valitsuse määrus – kaitseala kaitse-eeskiri, keskkonnaministri määrus – püsielupaiga kaitse-eeskiri)

- Kui põllumajandustootja valduses olev maa asub kaitsealal, hoiualal või püsielupaigas, siis peab tal olema kaitstava loodusobjekti valitseja nõusolek selle maa katastriüksuse kõlvikute piiride ja/või sihtotstarbe muutmiseks loa taotlemisel.

(Looduskaitseeadus § 14 lg 1 p 1)

Põhjavee kaitse ohtlikest ainetest lähtuva reostuse eest (põhjaveedirektiiv KM 2)

Järgnevad kaks nõuet on rakendatud põhjaveedirektiivi (KM 2) alusel ja sätestatud veeseaduses ning selle alamaktides.

- **Vältida tuleb veeseaduses § 26⁵ nimetatud ohtlike ainete nimistusesse 1 ja 2 kuuluvate ainete otse- või kaudse heite loodusesse.**

(Veeseadus § 26⁵)

Ohtlike ainete nimistud 1 ja 2 on kinnitatud keskkonnaministri 21. augusti 2001. aasta määrusega nr 44 „Veekeskkonnale ohtlike ainete nimistud 1 ja 2“.

Antud nõue ei keela ohtlike ainete omamist ja kasutamist, kuid tuleb jälgida, et need ei satuks loodusesse.

Nimistusse 1 kuuluvad ohtlikud ained muuhulgas järgmistest ainerühmadest: fosfororgaanilised ühendid, tsüaniidid, püsivad mineraalõlid, naftapäritoluga süsivesinikud jpt. Nimistusse 2 kuuluvad näiteks mitmed metallid, taimekaitsevahendid, biotsiidid jpt ained.

Ohtlike ainete nimistud 1 ja 2 on toodud ülalnimetatud määruses, samuti leiab need Põllumajandusministeriumi ja PRIA kodulehtedelt (www.agri.ee/MAK; www.pria.ee/riiklikud_toetused/nouetele_vastavus).

- **Naftasaaduste hoidmisehitised peavad vastama veeseaduse § 26 lg 3, 4 p 2 nõuetele.**

(Veeseadus § 26, lg 3,4 p 2)

Naftasaaduste hoidmisehitiste veekaitse nõuded on vastu võetud Vabariigi Valitsuse määrusega nr 172 „Naftasaaduste hoidmisehitiste veekaitse nõuded“.

Hoidmisehitis on:

- 1) naftasaaduste mahuti, mille maht on **üle 3 m³**;
- 2) **üle 3 m³** mahuga naftasaaduste mahuti koos torustike ja seadmetega;
- 3) **üle 3 m³** mahuga naftasaaduste mahuti koos torustike ja seadmetega ning laadimis- või tankimisplatsiga.

Konkreetsed nõuded hoidmisehitistele sõltuvad selle mahust. Naftasaaduste hoidmisehitiste olemasolul tuleb kindlasti tutvuda nõuete detailidega, mis on toodud ülaltoodud määruses.

Reoveesette kasutamine (reoveesettedirektiiv KM 3)

Järgnevad kolm nõuet on rakendatud reoveesettedirektiivi (KM 3) alusel ja sätestatud veeseaduses ja keskkonnaministri määruses.

Kui kasutate või planeerite kasutada reoveesetet, tuleb kindlasti tutvuda keskkonnaministri 30. detsembri 2002. aasta määrusega nr 78 "Reoveesette põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel kasutamise nõuded".

- **Vastavalt veeseaduse § 26¹ lg 2 nõuetele kasutatakse põllumajanduses ainult töödeldud reoveeset. Põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel reoveesette kasutamise nõuded kehtestab keskkonnaminister määrusega.**

(Veeseadus § 26¹ lg 2 ja keskkonnaministri 30. detsembri 2002. a määrus nr 78)

Sete on **töödeldud**, kui selles sisalduv orgaaniline aine on pinna- ja põhjaveele, mullale, taimedele, loomade ja inimese tervisele ohutuks muudetud kas:

- 1) aeroobse või anaeroobse stabiliseerimise, sealhulgas kompostimisega;
- 2) keemilise või termilise töötlemisega;
- 3) settes sisalduva orgaanilise aine mineraliseerimisega.

- **Maal, kuhu on laotatud setet, ei tohi aasta jooksul pärast laotamist kasvatada köögivilja või marju, maitse- ja ravimtaimi toiduks või söödaks ning kahe kuu jooksul pärast laotamist karjatada loomi või varuda loomasööta.**

(Keskkonnaministri 30. detsembri 2002. a määrus nr 78 § 12 lg 2)

- **Reoveesette kasutajal on selle kasutamiseks andja poolt väljastatud dokumendid sette töötlusviisi ja selle analüüsingimuste kohta ning sette kasutamise üle peetakse arvestust.**

(Keskkonnaministri 30. detsembri 2002. a määrus nr 78 § 13)

Reoveesette kasutamisel peab olema **andja poolt väljastatud** dokument, kuhu on märgitud sette **töötlusviis** ning **analüüsiandmed**.

Sette **kasutaja** on kohustatud:

- 1) pidama sette kasutamise kohta päevikut või kandma andmed põlluraamatusse;
- 2) esitama sette kasutamiseks andjale kirjalikult oma nime, elu- või tegevuskoha aadressi, isikukoodi või äriregistri koodi ja andmed sette kasutamise kohta;
- 3) säilitama sette kasutamise kohta peetud päevikut kümme aastat.

Päevikusse või põlluraamatusse peab sette kasutaja hiljemalt **kolme päeva** jooksul arvates sette kasutamisest kandma järgmised andmed: sette kasutamise aeg; sette kasutamise koht; kasutatud sette kogus maa-ala hektari kohta; sette analüüsiandmed; mulla analüüsiandmed sette kasutamise kohas.

Nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal (nitraadidirektiiv KM 4)

Järgnevad seitse nõuet on rakendatud nitraadidirektiivi (KM 4) alusel ja sätestatud veeseaduses ning selle alamaktides.

Neid nõudeid kontrollitakse nõuetele vastavuse raames vaid nitraaditundlikul alal.

Nitraaditundlik ala on määratud Vabariigi Valitsuse 21. jaanuari 2003. a määrusega nr 17 "Pandivere ja Adavere-Põltsamaa nitraaditundliku ala kaitse-eeskiri".

Nitraaditundliku ala piiride täpsema paiknemise, maapinna kallete, karstilehtrite ja allikate paiknemise kohta saab täpsemat infot Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS>, samuti kohalikust Keskkonnaametist.

- **Orgaanilisi ja mineraalväetisi ei tohi laotada 1. detsembrist kuni 31. märtsini ja muul ajal, kui maapind on kaetud lumega, külmunud või perioodiliselt üleujutatud, või veega küllastunud maale.**

(Veeseadus § 26¹ lg 4²)

Maapind loetakse lumega kaetuks, kui see on rohkem kui 10 cm lumega kaetud kauem kui 24 tundi. Külmunud maaks loetakse maad, mis on külmunud rohkem kui 5 cm sügavuselt kauem kui 24 tundi.

- **Väetise laotamine pinnale on keelatud haritaval maal, mille maapinna kalle on üle 10%. Kui maapinna kalle on 5-10%, on pinnale väetise laotamine keelatud 1. novembrist kuni 15. aprillini.**

(Veeseadus § 26¹ lg 4¹)

Haritav maa on veeseaduse mõistes kogu põllumajandusmaa, v.a looduslikud rohumaad.

Maapinna kallete kohta saab nitraaditundliku ala infot Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS> ja kohalikust Keskkonnaametist.

- **Allikate ja karstilehtrite ümbruses on 10 m ulatuses veepiirist või karstilehtrite servast keelatud väetiste ja taimekaitsevahendite kasutamine ning vee kvaliteeti ohustav muu tegevus.**

(Veeseadus § 26¹ lg 5)

Karstilehtrite ja allikate paiknemise kohta saab täpsemat infot Maa-ameti nitraaditundliku ala kaardirakendusest <http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGIS>, samuti kohalikust Keskkonnaametist.

- **Põllumajandusloomade pidamisel peab sõnnikuhoidla või sõnniku- ja virtsahoidla mahutama vähemalt nende 8 kuu sõnniku ja virtsa. Kui sügavallapanuga laut ei mahuta kaheksa kuu sõnnikukogust, peab laudal olema ülejääva koguse mahutav sõnnikuhoidla. Sõnnikuga kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad vastama sõnnikuhoidlatele esitatavatele nõuetele. Kui loomapidaja suunab sõnniku hoidmisele või töötlemisele oma ettevõtte teise hoidlasse või töötlemiskohta või lepingu alusel teise isiku hoidlasse või töötlemiskohta, peab loomakasvatushoone kasutamisel olema tagatud lekkekindla hoidla olemasolu, mis mahutab vähemalt ühe kuu sõnnikukoguse.**

(Veeseadus § 26² lg 2, 3 ja 3¹)

Nõude detailid on toodud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määruses nr 288 „Veekaitse nõuded väetise- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded“.

- **Põllumajandustootja peab hoidma loomapidamishoonetes tekkivat sõnnikut sõnnikuhoidlates ja/või aunades, sõnnikuaun paikneb veeobjektide suhtes nõutud kaugusel ning aunades hoidmise tingimustest peetakse kinni.**

(Veeseadus § 26² lg 5, § 26³ lg 6; § 29 lg 1-4; Vabariigi Valitsuse määrus nr 17 § 6 lg 1-2 ja Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrus nr 288 § 6 lg 1-3)

Nõude detailid on toodud ülalviidatud seadusandluses, Põllumajandusministeeriumi kodulehel www.agri.ee/MAK (Lisa 2 - nitraadireostuse vältimine nitraaditundlikul alal).

- **Nitraaditundlikul alal on sõnniku- ja mineraalväetisega kokku lubatud anda haritava maa ühe hektari kohta keskmisena kuni 170 kg lämmastikku aastas. Mineraallämmastiku kogused, mis on suuremad kui 100 kg hektarile, tuleb anda jaotatult. Nitraaditundlikul alal tohib lubatud lämmastiku üldkogusest anda mineraalväetistega haritava maa ühe hektari kohta keskmisena mitte üle 140 kg aastas.**

(Veeseadus § 26³ lg 3 - 6)

- **Mineraalväetise hoidla peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks keskkonda.**

(Veeseadus § 26, Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. a määrus nr 288 § 2 ja 3)

Tahke mineraalväetise hoidla väetisega kokkupuutuvad konstruktsioonid peavad olema lekkekindlad ning see peab olema ehitatud nii, et väetis ei satuks sademete või tuule mõjul keskkonda. Väljaspool tahke mineraalväetise hoidlat tohib tahket mineraalväetist hoida niiskuskindlates kottides pakendatuna või puistena veekindlal alusel ja kaetuna mahus, mis ei ületa ühe vegetatsiooniperioodi kasutuskogust

Lenduvate vedelate mineraalväetiste hoidla peab olema õhukindlalt suletav ja valmistatud rõhkutaluvatest ning vedela mineraalväetise suhtes vastupidavast materjalist.

Nõude detailid on toodud Vabariigi Valitsuse 28. augusti 2001. aasta määruses nr 288 "Veekaitsenõuded väetise- ja sõnnikuhoidlatele ning siloladustamiskohtadele ja sõnniku, silomahla ja muude väetiste kasutamise ja hoidmise nõuded".

Loomade identifitseerimine ja registreerimine (loomade identifitseerimise ja registreerimise direktiiv; määrused KM 6-8)

Järgnevad 14 nõuet on rakendatud Loomade identifitseerimise ja registreerimise direktiivi ning veiste, lamaste ja kitsede identifitseerimist ja registreerimist puudutavate määruste alusel ning sätestatud põllumajandusministri määrustega.

Veterinaar- ja Toidumet (VTA) on neid nõudeid iga-aastaselt loomapidajate juures kontrollinud juba ka varasematel aastatel, kuid alates 2009. aastast on need nõuded osaks nõuetele vastavusest. Tegemist on loomapidajate juures regulaarselt kontrollitud nõuetega, seetõttu pole nende nõuete puhul täiendavaid selgitusi toodud.

- **Registreerimisele kuuluvat ehitist kasutada sooviv loomapidaja peab põllumajandusloomade registris registreerima loomakasvatushooned ja -rajatised ning loomade pidamiseks piiritletud alad.**

(Põllumajandusministri 18. detsembri 2002. aasta määrus nr 88 § 1)

- **Kui registreeritud ehitist kasutava loomapidaja tegevusvaldkond muutub, loomade pidamine ehitises lõpetatakse või muud registrisse kantud andmed muutuvad, tuleb loomapidajal PRIA-le esitada sellekohased andmed kirjalikult seitsme tööpäeva jooksul muudatusest arvates.**

(Põllumajandusministri 18. detsembri 2002. aasta määrus nr 88 § 3 lg 10)

- **Veise kõrvamärk on plastikust ja kollast värvi. Kõrvamärgi mõlemale poolele on trükitud vähemalt Jõudluskontrolli Keskuse logo, Eesti ISO-koodi tähis «EE» ja kümnekohaline veise registrinumber. Identse registrinumbriga kõrvamärgid kinnitatakse veise mõlemasse kõrva.**

Enne 1.10.2000 märgistatud veise kõrvamärgil võib olla Eesti ISO-koodi tähis "EST". Euroopa Liidu liikmesriigist Eestisse toimetatud veisel säilitatakse päritoluriigi märgistus.

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 7 lg 1 ja lg 4)

- **Kõrvamärk kinnitatakse veise kummassegi kõrva 20 päeva jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.**

Ühendusevälisest riigist imporditud veise märgistab loomapidaja 14 päeva jooksul alates importimise päevast.

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 3 lg 4 ja § 9 lg 3)

- **Kitse kõrvamärk koosneb kahest poolest, on plastikust ja punast värvi. Sellele on trükitud vähemalt Eesti ISO-koodi tähis «EE» ning kümnekohaline kitse registrinumber.**

Lamba kõrvamärk koosneb kahest poolest, on plastikust ja kollast värvi. Sellele on trükitud vähemalt Eesti ISO-koodi tähis «EE» ning kümnekohaline lamba registrinumber.

9. juulil 2005 või varem sündinud kitsed ja lambad märgistatakse ühe kõrvamärgiga.

Pärast 9. juulit 2005 sündinud lambad ja kitsed märgistatakse kõrvamärgi ja teise identifitseerimise vahendiga, milleks võivad olla: kõrvamärk; sörgatsitähis, tätoveering või elektrooniline märgistus.

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 3 lg 1, § 4 lg 1, § 5 lg 1)

- **Lammas ja kits märgistatakse kuue kuu jooksul alates looma sündimise päevast või enne nimetatud tähtaja möödumist looma ühest karjast teise või tapamajja viimise korral.**

Ühendusevälisest riigist imporditud lamba ja kitse märgistab loomapidaja 14 päeva jooksul alates importimise päevast.

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 3 lg 4¹ ja § 9 lg 3)

- **Veise, lamba või kitse kõrvamärgi kadumise või loetamatuks muutumise korral peab loomapidaja täitma nõutud vormi ja esitama selle PRIA-le ühe päeva jooksul arvates kõrvamärgi kadumisest või loetamatuks muutumisest.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 3 lg 6)

- **Veise, lamba või kitse kõrvamärgi kadumise või loetamatuks muutumise korral peab loomapidaja kinnitama põllumajandusloomale uue kõrvamärgi seitsme päeva jooksul arvates selle Jõudluskontrolli Keskusest väljastamisest.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 3 lg 7)

- **Loomapidaja edastab PRIA-le nõutud vormis andmed oma veiste, lammaste ja kitsede märgistamise; liikumise; hukkimise; esmakordse poegimise korral, kui järglast ei olnud võimalik märgistada; kadumise; tapmise (oma tarbeks lihaks, lihaks tapamajas, hädatapp, kontrollitapmine, tapmine taudileviku tõkestamiseks), Eestist väljaviimise või Eestisse sissetoomise kohta EL liikmesriigist või ühendusevälisest riigist 7 päeva jooksul alates eelpool loetletud sündmuse toimumisest.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 8 lg 1 ja § 8 lg 2)

- **Loomapidaja edastab PRIA-le nõutud vormis lammaste ja kitsede arvud 31. detsembri seisuga iga aasta 15. jaanuariks.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 8 lg 2¹)

- **Loomapidaja kannab kohe veise karja toomisel veisepassi oma nime, elu- või asukoha, aadressi ja veise karjatoomise kuupäeva ning selle ehitise registreerimise numbriga, kus veist peetakse, ning kinnitab need andmed allkirjaga.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 8 lg 1²)

- **Veisepassi kadumise, loetamatuks muutumise või passis vigade avastamise korral esitab loomapidaja uue passi saamiseks PRIA-le taotluse seitsme päeva jooksul asjakohase sündmuse toimumisest arvates. Veisepassi kadumise, loetamatuks muutumise või passis vigade avastamise korral tagastab loomapidaja veisepassi PRIA-le.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 8 lg 1⁴)

- **Loomapidaja peab nõuetekohast arvestus tema poolt peetavate veiste, lammaste ja kitsede üle ning säilitab arvestusdokumendid kolme aasta jooksul alates põllumajanduslooma karjast väljaliikumise, hukkimise, kadumise ja tapmise päevast.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 13 lg 1, lg 2 ja lg 5)

- **Veiseid, lambaid või kitsi pidav isik peab olema registreeritud loomapidajana põllumajandusloomade registris.**

(Põllumajandusministri 5. augusti 2003. aasta määrus nr 77 § 8 lg 3)

Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK)

Väetiste ja taimekaitsevahendite miinimumnõuded (VTK) on oma olemuselt täiendavad nõuetele vastavuse nõuded, mida peavad nõukogu määruse (EÜ) nr 1698/2005 artikli 51 kohaselt kogu majandusüksuses 2009. aastast täitma kõik põllumajandusliku keskkonnatoetuse (PKT) taotlejad.

Seega kohaldatakse nõudeid:

- keskkonnasõbraliku majandamise;
- mahepõllumajandusliku tootmise;
- poolloodusliku koosluse hooldamise;
- kohalikku sorti taimede kasvatamise;
- ohustatud tõugu looma pidamise toetuse puhul.

Kui PKT taotleja taotleb lisaks ka teisi Eesti maaelu arengukava 2. telje toetusi, vähendatakse VTK nõuete rikkumisel ka neid toetusi.

VTK kohta on täpsem informatsioon toodud Põllumajandusministeeriumi kodulehel www.agri.ee/MAK ja PRIA kodulehel www.pria.ee/riiklikud_toetused/nouetele_vastavus.

Põllumajandusministeerium

Lai 39/41 15056 Tallinn, Tel 625 6101
pm@agri.ee, www.agri.ee/MAK

Põllumajanduse Registrate- ja Informatsiooni Amet (PRIA)

Narva mnt. 3, 51009 Tartu, Tel 737 1200
pria@pria.ee, www.pria.ee/riiklikud_toetused/nouetele_vastavus

Keskkonnainspeksioon

Kopli 76, 10416 Tallinn, Tel 696 2236
valve@kki.ee, www.kki.ee

Veterinaar- ja Toiduamet

Väike-Paala 3, 11415 Tallinn, Tel 605 1710
vet@vet.agri.ee, www.vet.agri.ee

Taimetoodangu Inspeksioon

Teaduse 2, 75501 Saku, Harjumaa, Tel 671 2602
plant@plant.agri.ee, http://www.plant.agri.ee

Keskkonnaamet

peakontor Narva mnt 7a, 15172 Tallinn, Tel 627 2193
info@keskkonnaamet.ee, www.keskkonnaamet.ee

Nõuetele vastavuse veebileht

www.pikk.ee/nouetelevastavus